
Knihy na dosah aneb Jsme obklopeni podnětnými a atraktivními knihami

MICHALA KAFKOVÁ

V šestém díle seriálu si přiblížíme na příkladu Základní školy ve Zdicích, jak je důležité pro úspěšné fungování dílen čtení a kultivování dětského čtenářství budování podnětného čtenářského prostředí ve škole.

Své o tom vědí učitelky Kateřina Hrodková, Jana Macháčková, Dana Němcová a ředitelka Eva Fiřtová ze ZŠ Zdice. Podpora čtenářství je ve škole jednou z hlavních priorit, která zároveň propojuje učitele prvního i druhého stupně. Škola ji přijala současně se zapojením do projektu Pomáháme školám k úspěchu, který financuje rodinná nadace Kellnerových. Poznáme to, hned jak vstoupíme do školy. Na chodbách školy jsou police s knížkami, řada

klidových zón, které bývají o přestávkách často obsazeny čtenáři.

Učitelky i ředitelka se shodují na tom, jak důležité je žáky knihami obklopovat, nabízet jim je a usnadňovat jejich půjčování. A platí to nejen pro žáky z méně podnětného prostředí, jak doplňuje Eva Fiřtová: „Některé děti z naší školy nemají ke čtenářství zázemí doma. Samy nám říkají, že doma knihy

UČITELSKÉ ŘEMESLO

nemají. O to více je důležité, aby jim je dokázala nabídnout škola.“ Například na druhém stupni ve třídě Jany Macháčkové je umístěna „skříňka na knížky“, která sice není obsahově tak rozsáhlá, ale efektivně funguje jako místo pro sdílení knížek. Právě sem mohou propůjčovat své knížky jak žáci (třeba poté, co spolužáky jejich kniha zaujala), tak paní učitelka.

Žáci ZŠ Zdice mohou ve škole získávat knihy hned ze tří zdrojů. Prvním jsou **třídní knihovničky**, které jsou zvláště na prvním stupni velmi bohaté a doplňované o nové tituly. Kateřina Hrodková třídní knihovničku pravidelně obměňuje – zařazuje nové knížky, třídí je nebo dává stranou ty, které jsou pro její děti již příliš jednoduché. Říká, že je pro ni důležité sledovat dětskou četbu a zároveň si představovat konkrétní děti, jejich zájmy a potřeby. Může tak lépe odhadnout, jakou knížku konkrétnímu žákovi doporučit. Nemusí se přitom jednat jen o knížky beletristické, ale i naučné. Doporučuje: „Nabízejte dětem knížky i v přírodovědě nebo vlastivědě, ať s nimi pracují, ať si je prohlížejí.“ Dodává, že sledování dětské četby je její velkou zálibou, takže to pro ni není zatěžující. Výpůjční systém její třídní knihovničky je velmi jednoduchý – stačí obyčejný sešit, kam si učitelka zaznamená titul a jméno žáka (pro evidenci, u koho které knížky zrovna jsou). Až ji dočte, vrátí ji.

Druhým důležitým místem, kde mohou žáci získávat nové knihy, je **školní knihovna**, která se také postupně doplňuje. Je otevřena dvakrát týdně po dobu tří hodin, ale pokud si žáci chtějí vybrat knížku i mimo tuto dobu, je to také možné (po dohodě s vyučujícím). Eva Fiřtová dodává, že zdrojem pro nákup nových knížek jsou dary projektu Pomáháme školám k úspěchu, rozpočet školy a projekt Čteme a cestujeme. Také se daří získávat sice ne nové, ale „očtené“ knihy z fondu vyřazených knížek knihoven. Nové tituly jsou doplňovány na základě dohody vyučujících českého jazyka a námětů od dětí.

Poličky s knihami najdete ve Zdicích po celé škole. Žáci si z nich berou knihy, které pak čtou v klidových zónách, ale mohou si je půjčit

Třetí místo, kde se žákům nabízejí knihy, jsou **poličky s knihami** umístěné v každém patře druhého stupně. Knížky pocházejí v menší míře z darů rodičů či dětí, ve větší míře se jedná o knížky vyřazené ze sítě knihoven. Nejedná se však o knížky zastaralé, ale o ještě žádané tituly, byť opět „očtené“. Knížky si žáci mohou půjčit do hodin, ale i domů. Mohou je po přečtení vrátit, mohou si je nechat nebo vyměnit za vlastní knížku, kterou už přečetli a nepotřebují ji mít doma.

Ve škole také zkoušeli předávání knížek mezi ročníky, ale s narůstáním počtu knížek se přešlo k tomu, že si vyučující vedou své knihovničky a spíše ojediněle předávají knížky do jiných ročníků. Podle Kateřiny Hrodkové to s sebou nese i přínosy pro žáky – knihovnička pro její čtvrtáky tak obsahuje knížky pro náročnější i méně zdatné čtenáře. Stává se, že jedna a táž knížka byla přečtena v několika ročnících různými žáky.

Kromě knížek na dosah podporuje čtenářství i dostatečný čas a vhodné prostředí na čtení. Na ZŠ Zdice probíhají dílny čtení pravidelně každý týden na prvním i druhém stupni a čtení do svých hodin zařazují i učitelé odborných předmětů. Žáci však čtou své knížky i během přestávek v některém z mnoha koutků s křesílky nebo vaky, které na chodbách ve škole jsou. Na škole panuje domluva učitelů, že v případě, že má žák hoto-ovou svou práci, může vytáhnout knížku a začíst se.

Dílny čtení často probíhají ve školní knihovně, což děti, jak dodává Jana Macháčková, oceňují: „Děti samy říkaly, že si tam rády chodí číst, když máme dílnu čtení. Oceňují jiné prostředí, než mají ve třídě, je tam koberec, kanape, mohou si sednout i jít mezi regály s knížkami.“ V případě, že se odehrává dílna čtení klasicky ve třídě, neznamená to, že jsou žáci omezeni jen prostorem třídy. Dana Němcová doplňuje: „Pokud čteme mimo knihovnu, část dětí si najde místo na chodbě v relaxační zóně, na lavičkách u třídy, sezení u sborovny a část zůstává ve třídě.“

Ve středočeských Zdicích zkrátka věří, že mají-li žáci dostatek knih po ruce, půjčování nic nebrání, a také že pokud si žáci místo ke čtení svobodně volí, nacházejí si ke čtení snadněji kladný vztah.

PhDr. Michala Kafková, Ph.D.,
pedagogická konzultantka projektu
Pomáháme školám k úspěchu